

Тема: Особливості будови опису місцевості (вулиці, села, міста).

Стислий письмовий переказ
розповідного тексту з елементами
опису місцевості у художньому стилі
(за складним планом)

Особливості будови опису місцевості (вулиці, села, міста).

ОПИС МІСЦЕВОСТІ поєднує опис місця із описом предметів, на цьому місці розміщених.

У реченні опису місця є вказівка на розташування предмета (*праворуч, зліва, посередині, трохи далі, біля дерева*) та назва розташованого тут предмета: *водойми, підвищення, насадження, будівлі та ін.*

Наприклад: (Де?) Під горою виднілася (що?) криниця. (Де?) Над криницею зеленіла (що?) верба.

У реченні опису предмета є його назва та ознака.

Наприклад: (Що?) Криниця була (яка?) стара. (Що?) Цямрини (які?) трухляві. (Що?) Верба була (яка?) низько схилена й кучерява.

Таким чином, речення опису місцевості будують за однією з таких схем:

ДЕ? → **ЩО?** → **ЯКЕ це ЩО?**

Наприклад: Посеред галявини росте дуб старезний.

ДЕ? → **ЯКИЙ? (ЯКА? ЯКЕ? ЯКІ?)** → **ЩО?**

Наприклад: Неподалік від нього зеленіє молода береза.

Обставина місця може стояти і в кінці речення: (Яка?) Кучерява (що?) верба схилилася (де?) *над річкою*.

УВАГА! Зазвичай речення вказаної будови становлять в описі місцевості більшість. Інші речення будують довільно, відповідно до задуму автора тексту.

Особливості художнього стилю

- 1. Прочитайте поданий нижче уривок розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі.**
- 2. Запишіть план у зошит.**
- 3. Прочитайте ще раз текст.**
- 4. Запишіть стислий переказ у зошит.**
- 5. Роботи надіслати вчителю.**

НА ПАСІЦІ

На старості літ Джеря любив довгими зимніми вечорами розказувати дочці й онукам, де він бував, що він бачив, у яких краях ходив, з якими людьми зустрічався. Діти слухали його й засинали коло його і на його руках.

Пасіка — господарство для розведення бджіл.

Вулик — житло бджіл й основний інструмент пасічника.

На все літо Джеря перебирався в свій хуторець. Він був за пасічника й допомагав і в інших пасіках, котрі стояли поблизу.

Хутір — вид сільського поселення, господарство з належною до нього землею; мале сільське, часто однодвірне поселення поза селом.

Невеличка пасіка стояла в балці, на косогорі, в садочку, а проти неї стояла крута гора, як стіна, вся зверху покрита густим лісом, а внизу густою ліщиною.

Балка — суха або з тимчасовим водотоком долина із задернованими схилами. У степових районах балки утворюють висохлі русла річок. Балки мають полого-увігнуте дно, часто без вираженого русла, схили опуклі, плавно переходять у вододільні простору.

Коло пасіки росли старі сади. Між ними подекуди стояли здорові старі дуби, ніби скелі. Балка, вкрита садками, вилась попід горою і ховалась далеко в старому липовому лісі.

Невеличка Джерина пасіка була обгороджена низьким тином. Коло тину притулився курінь. Попід вуликами вилися прочищені стежки, а серед пасіки стояв важкий низенький хрест. Під хрестом стояло корито з водою для бджіл, потрушеною стеблами соломи.

- * Коло пасіки росли яблуні й груші, посхилявши густе гілля в пасіку над вуликами. За пасікою зеленів маленький баштан. Довге гарбузиння вилізло на курінь і почіплялось до тину.

Курінь — легка будівля, часто тимчасова, призначена для ночівлі, зимівлі і т. д.

* На самому курені вгніздився здоровецький гарбуз, неначе виліз, щоб погріти своє біле черево на сонці.

Джеря сидів на пеньку коло вогню і держав на руках маленького замурзаного онучка. Коло нього сиділи дві дівчинки — внучки, а старший хлопець стояв проти діда і не зводив з нього очей. Дочка Любка принесла дідові харч з клунку і стояла під гіллям груші, схиливши голову і підперши щоку долонею. Дід розказував онукам про далекий край, про Чорне море, про лиман. Діти слухали, неначе якусь дивну казку.

КЛУНОК - наповнена чим-небудь дорожня торба або мішок, пристосовані для носіння їх за плечима.

А в пасіці гули в вуликах бджоли своїм глухим гуком, неначе вони були закопані десь під землею. Косе проміння промкнулось під яблунями та важкими дубами й ніби запалило зелену траву, вулики, зелене листя на грушах, ще й облило сивого діда червонястим світлом.

Вже сонце зайшло, вже ніби дрімота розлилась над густими садками, над густим лісом, а дід усе розказував, а діти все слухали, а бджоли гули, неначе гула звучними струнами кобза.

План

- * I. Де стояла Джерина пасіка.
- * 1. У балці на косогорі в садочку.
- * 2. Крута, вкрита лісом гора напроти пасіки.
- * 3. Старі садки навколо пасіки.
- * II. Якою була пасіка.
- * 1. Низький тин навколо пасіки.
- * 2. Курінь біля тину.
- * 3. Стежки попід вуликами.
- * 4. Важкий низький хрест та корито під ним.
- * III. Що було поблизу пасіки.
- * 1. Яблуні й груші посхиляли гілля над вуликами.
- * 2. Маленький баштан за пасікою.
- * 3. Гарбуз грівся на курені.
- * 4. Плинність життя на пасіці.

ПАСІКА

